THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

67 Elizabeth Street — Telephone Main 4582

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mai Matter at G P.O. Toronto, Ontario January 22nd, 1913

די געפאהר איז אוועק

דער סכסוך צווישען אמעריקא און דייטשלאנד און די געפאהר פאר א קריעג צווישען דיעזע ביידע לענדער איז שוין א זאך פון דער פערגאנגענהייט.

דייטשלאנד האט אפיציעל געלאזט וויסען דורך איהר וואשינגטאנער אמבאסאדאר אז אין דער ציקונפט וועט די פאסאזשיר שיפען געגעבען ווערען גענוג צייט, אז אלע זאלען איהר קענען פערלאזען, אהן א פערלוסט פון לעבענס און דאס איז דאך אייגענטליך געוועזען אמעריקאנער פאדערונג, אז די לעבענס פון אמעריקאנער בירגער זאלען זיין געזיכערט.

דאס מאהל האבען געוועזט ניט די קאנאנען אייפ'ן שלאכטפעלד, נאר די דיפלאמאטיע, יענע דיפלאמאטיע, וואס ווערט יעצט אזוי פיעל אויסגעלאכט.

די פען האט דאס מאהל בעזיעגט די ביקס, ווייל איינגעטליך, איז דאך אמעריקאס גאנצע וואפענקלייגערייי געוועזען א זאך, וועלכעס האט גאנץ ווענינ געקענט אבשרעקען דייטשלאנד, און ווען דיעזע ביידע מדינות זענען פארט געקומען צו א שלום, צייגט עס ווייעדער, אז מען קען די גרעסטע סכסוכים אויסגלייכען אהן שווערדען־קלאנגען, נאר אויפ'ן־וועג פון פריינדליכע דיפלאמאטישע פערהאנדלונגען, אין וואלט איירופא אזוי ניט געוועזען איינגעטונקט אין די מיליטערישע שטיוועל, וואלטען מיר ניט געהאט דעם יעצטיגען בראנד, וואס מיר לעבען איבער.

אינ'ם יעצטיגען מאמענט, ווען דאס קריעגס־פייער ברענט נאך הערישער ווי פריהער, ווען אלץ נייע מלוכות ווערען אריינגעצויגען אינ'ם בלוטיגען שפיעל, אזוי האלטען ביים אריינגעצויגען ווערען, איז דער פריעדליכער אבמאך, צווישען אמעריקא און דייטשלאנד, ניט נור א געוויסן פאר די בירגער פון די פעראייניגטע שטאאטען, נאר פאר די בירגער פון אלע לענדער פאר יענע בירגער, וואס וואלטען וועלען זעהן א שנעלען פריעדען, און ווילען מאכען א סוף צו דער ברודער־הריגה.

וואלטען די פעראייניגטע שטאאטען אויך געשטאנען אין קריעג, וואלט דאך ניט געוועזען קיין איין גרויסע מלוכה, וואס זאל קענען אין פאסענדען מאמענט, נעהמען אויף זיך די ראליע, פון צוזאמענברענגען די קריגערישע צדדים, אין אנהויבען צו רעדען ווענען פריעדען.

און וואלט אפילו געוועזען אן אנדער מלוכה, וואלט עס קיינער ניט געקענט אזוי גוט טהאן, ווי עס וועלען עס טהאן די פעראייניגטע שטאאטען, וועלכע זענען לחלוטין ניט פערמישט אין אלע יענע פראגען, אינטער וועלכע עס גוסטט די אלטע אייראפא.

און אז די פעראייניגטע שטאאטען ווילען נעהמען אויף זיך דיעזע ראליע פון א פריעדענס־צוזאמענברענגען, איז געוועזען צו לעזען צווישען די שורות פון פרעזידענט וילסאן'ס פיעלע ערקלערונגען, ווי אויך פ'נ'ם צוזאמענקומפט פון דיעזער וואך פון פרעזידענט וילסאן אין קארדינאל גיבאנס, דער פארשטעהער פון דעם פאבסט.

דאס וואלט אבער קיינמאהל ניט געקענט געשעהן, ווען אין דער ליפט זאל זיך פיהלען קריעג צווישען די שטאאטען אין דייטשלאנד.

און ווען יענע געפאהר איז שוין יעצט אריבער, איז עס ניט נור א זיעג פאר די איינוואוינער פון די שטאאטען, נאר דאס איז אויך א גרויסער האפענונגס־פונקט, פאר די בירגער פון ביידע קריגערישע צדדים.

דער קאנאדער פארמער

עס איז שוין מעהר ניט קיין געהאלטענע זאך, אז קאנאדע האט נאך קיינמאהל ניט אויבערגעלעבט אזא עקאנאמישען קריזיס ווי יעצט.

די מעהרסטע פאבריקען ארבייטען ניט, די ביי־אינדוסטריע, די קליי־דער־פאבריקאציע, און פיעלע אנדערע צווייגען, וואס פלעגען געבען בעשעפטיגונג פאר הונדערטע טויזענדער מענשען, זענען יעצט ווי פאראליזירט און אבגעשטארבען.

צו דער צייט, וואס אין די נאכבארישע שטאאטען קומט יעצט פאר א גרויסע אינדוסטריעלע איופלעבונג צוליעב די ריעזיגע מלחמה־בעשטעלונגען, איז ביי אונז אלעס טויט.

בלויז איין טהייל פון דער בעפעלקערונג פיהלט ניט דעם קריזיס, דאס זענען אינזערע פארמער.

די ענגלישע רעגיערונג האט געלאזט וויסען, אז זי איז גרייט צוצוגעהן מען דעם גאנצען ווייץ וואס קאנאדע קען עקספארטירען, אזוי אז די פארמער זענען זיכער מיט'ן פערקויף פון זייערע פראדוקטען.

די מלחמה האט דאך געווים ניט אנגעריהרט די קאנאדער פעלדער, און גראדע איז נאך הייראהר געוועזען א גרויס גערעטעניש.

דער קאנאדער פארמער, האט דארום קיינע אורזאכען ניט צו זיין אונצופריעדען.

די מלחמה האט איהם ניט בעריהרט.

פון דער מעדיצינישער אונטערוועלט

וואס א דאקטארין אין דזאליעט פריזאן דערצעהלט פון איהר ערפאהרונג אין בענוצונג פון מעדיצין צו פערברעכען.

דאקטאר לוסי האגענוי איז מיט אכט יאהר צוריק פעראורטהיילט געווארען צו 20 יאהר פענינטענשערי פאר טויטען א מיידעל דורך אן אונגעוועליכע אפעריישען. 7 מאל פאר דעם איז זי געשטאנען אין קאורט צום טרייעל פאר דיעזעלבע פערברעכענס. עס איז איהר אלץ געלונגען ארויסצודרעהען זיך פון פריזאן. זי האט דורך איהרע פיעלע טרייעלס בעקומען א שם אלס די פרוי צו וועמען שלעכטס האט קיין שליטה.

ווען דאס אכטע מיידעל איז געפאלען אלס לוסי'ס קרבן איז זי אנגעקלאגט געווארען אין די דזשורי האט איהר געפרעגען שולדיג אין מאורד. זי איז פעראורטהיילט געווארען צו 20 יאהר געפענגניס און אלס 60 יעהריגע גרויע פרוי איז זי געגאנגען אבזיצען איהר טערמין. א רעפארטער פון אן ענגלישע צייטונג האט זי לעצטענס בעווכט אין דזשאליעט פריזאן, און זי האט איהם דערצעהלט איהר אינטערעסאנטע ערפאהרונג אלס איינע פון דער מעדיצינישער אונטער וועלט.

איך האב שטודירט מעדיצין אין אייגנע פון די בערלינער אוניווערזיטעטען — האט זי אנגעפאנגען איהר ערצעהלונג — און ווען איך בין דארט פערטיג געווארען מיט מיין שטודיום, בין איך געקומען נאך שיקאגא, וואו איך האב דורכגעמאכט דעם סטייט באארד עקזאמען און בעקומען די לייסענס צו פראקטיזירען. אין מיינע געדאנקען האב איך פאנטאזירט וועגען דער פערבעסערונג פון דער מעדיצין. אבער איך האב נישט געקענט מאכען קיין לעבען, ווייל דיא פאציענטען זיינען נים געקומען. אין א געוויסען טאג איז אריינגעקומען א מיידעל און מיר דער צעהלט, אז זי איז אריינגעפאלען אין טראבעל. זי האט מיר פערטרויעט, אז א פאליסמאן האט זי רואיגירט. זי איז מיר געפאלען צו די פיס און מיך געבעטען, צו רעטען איהר פון שאנדע, אז נישט וועט זי בעגעהן זעלבסטמארד. איך האב מיך ענדליך געלאזט איבערredען, ערשטענס, אוים רחמנות צו דער מיידעל און צווייטענס, האב איך זייער נויטיג געהארפט די פאאר דאלאר פערדיענסט.

איך האב דאמאלס געהאט מיין אפיס אין 480 נארד קלארק סטריט. עטליכע הייזער אבגעטרעטען האט געוואהנט א פרוי מיט דעם נאמען מעי, וועלכע האט פראקטיזירט אלס אקושערין. איך האב מיך מיט דיעזער פרוי בעקענט און מיר זיינען געווארען אינטימע פריינד. אין א געוויסען טאג קומט מיין פריינדין צוזוי־פען און רופט מיך צו איהר אין הויז צו העלפען א מיידעל, וואס האלט ביים שטארבען. ווען איך בין אהין געקומען, האב איך געטראפען א מיידעל אין בעט, וועמעס בלוט איז געווען פערגיפטעט פון אן אונגעזעליכען אפעריישאן.

איך האב די מיידעל געהיילט אין זי איז געזונד געווארען. איך האב מיין פריינדין געראטהען צו זיין פארזיכטיג מיט איהרע מעטהאדען, ווייל זי קען נאך אריינפאלען אין אן אונגליק. מיין פריינדין האט מיר אבגעענטפערט מיט א געלעכטער, ערקלערענדיג, אז זי צאהלט גוטע געלד צו מענשען, וועלכע וועלען איהר שוין אויסהיטען פון אלעס שלעכטען.

זי צאהלט — האט זי מיר ערקלערט הונדערט דאלאר א מאנאט פראטעקשען, און דאס געלד צוטהיילט זי צווישען בעאמטע אין קאראנערס אפיס, העלטה קאמישיאנער אפיס. די פאליציי אין א לאיער נאמען דס... אין דיעזע ביזנעס — זאגט זי — קען מאכען מעהר געלד ווי אין פראקטיצירען מעדיצין. דיעזע פרוי איז געווען זעהר אונווילליג מיר אויסצוהיטען פון דער פאליציי. איך האב געהאט א מיידעל אין דער פון פונדאמענטאלע פרינציפען אין מעדיצין, און דאך איז זי געווען רייך. אין איך, אלס אויסשטודירט דאקטאר, בין געווען א קבצנ'טע. זי האט מיך געראטהען צו מאכען שותפות מיט איהר, און זיא פלעגט מיך דערנאך רופען עטליכע מאהל א וואך צו היילען די מיידלאך, וועלכע זי פלעגט פיקסען.

שפעטער האב איך מיך בעקענט מיט דאקטאר ס... א ניגער פרוי, וועלכע האט אויך פראקטיצירט אבטרייבונג. דערנאך האב איך מיך בעקענט מיט דר. ה... און זיין פרוי, וועלכע זיינען געווען אין דיזעלבע ביזנעס, די אלע מיינע בעקאנטע האבען מיך געראטהען אנצושליסען זיך אן זייער קאמפאני. איך האב אבער נישט איינגעוועהען, ווארום איך זאל פון מיין געלד מוזען אוועקגעבען א טהייל צו דיא פאליציי, קאראנערס אפיס און העלטה קאמישיאנער. און האב טאקע נישט געוואלט געבען לאפקע געלד.

דערפאר האט מען אויף מיר געוואר פען אן אויג פון קאראנער'ס אפיס, העלטה קאמישיאנערס אפיס און פון דער פאליציי. ווען א מיידעל פלעגט מיך בעזוכען אין מיין אפיס, אדער איך פלעג בעזוכען א מיידעל פאציענט אין איהר היים פלעגט אין עטליכע טעג ארום קומען צו דער מיידעל א העלטה אפיסער און איהר אויספרעגען. זיי האבען מיך זעהר געדרעט. דער בעאמטער פון העלטה דעפארטמענט פלעגט מיינע מיידלאך פאציענטען סטראשען, דאס וויבאלד זי וועט איך האב ערשט דערצעהלט. 25 פראצענט פון שיקאגא'ר פרויען זיינען געוועהנליכע בעזוכערס פון די אפטרייבונגס פארלארס

טויזענדער פון די פרויען האבען זיך אויסגעלערענט ווי אזוי אליין צו מאכען זיך די אבטרייבונגס אפעריישאן. פיעלע מאל ווערען די פרויען פעניפטעט דורך זייערע אייגענע הענד און דאן רופען זיי א דאקטאר. פיעלע מאל פאלט דער דאקטאר אריין אין טראבעל אונשולדיגער־הייט, ווייל מען בעשולדיגט איהם אין האבען געמאכט די אפעריישאן. איך אליין בין אן אונשולדיגער קרבן פון דיעזעלבע געשיכטע. די פרוי, פאר וועמעס טייט איך בין פעראורטהיילט געווארען, דעם ווי זי האט זיך אליין אבגעטריבען איז געקומען אין מיין אפיס א וואך נאכדאס קינד. איידער איך האב געהייסען מיין היילען האב איך געהייסען איהר אונטערשרייבען א סטייטמענט אז זי אליין האט זיך אבגעטריבען דאס קינד. איהר מאן האט אויך זיין נאמען אונטערגעשריעבען. זיא האט פריהער דריי מאל זיך אבגעטריבען. זיא איז געשטארבען צוויי שטונדען נאכדעם ווי זי איז געווען אין מיין אפיס.

ווען זי איז נאך געווען אין מיין אפיס האב איך געזעהען, אז זיא וועט שטארבען. האב איך אריינגערופען א צווייטען דאקטאר מיט א גוטער רעפוטיישען אין שטאדט. אין ער איז געזעסען ביי איהר בעט ווען זי איז געשטארבען. מיר האבען באלד געלאזט וויסען דעם קאראנער וועגען דעם. א דעפיוטי קאראנער איז באלד געקומען און אונטערזוכט דעם קערפער. ער האט מיר דאן אוועקגערופען אן א זייט אין מיר איינגערוימט אין אויער, אז ער וועט דאס פיקסען פאר טויזענד דאלאר. איך האב איהם ערקלערט, אז איך האב נישט וואס צו פיקסען, ווייל איך בין נישט פעראנטווארטליך פאר איהר טויט. ער האט געלאכט, אין בעמערקט, אז איך וועל שווייגען פאר דעם. דו ביסט אלע מאל געווען אזוי שטאלץ — האט ער צוגעגעבען — און דו דענקסט אז דו קענסט זיך ארויסדרעהען פון דיעזער געשיכטע אהן א פעניאיצט וועל איך דיר צייגען וואס איך קען.

איך האב מיט איהם לאנג גע'טענה'ט און ער האט זיין פרייז נאכגעלאזט אויף 500 דאלאר. איך האב מיר אבער עגטמענט געשחמעט מיט איהר און איהר זאגט דאס צו צאהלען, ווייל איך האב געהאט מיט מיר דער פרוי'ס סטייטמאנ,ס נאמען. דער דעפיוטי איז אוועק, מיך אבגערופען מיט'ן טעלעפאן און מיר אנגעזאגט דאס ער מיט זיי פארטנער קומען מיך זעהען. זיי ביידע האבען זיך אנגעבאטען צו פערדעקען די געשיכטע פאר 500 דאלאר, אבער איך האב זיי נישט געוואלט געבען א סענט.

זיי האבען דאן געלאזט וויסען דיא פאליציי וועגען דעם און איך בין ארעטירט געווארען. איך האב געלאזט רופען מיינע צוויי לאיערס און זיי דערצעהלט דיא געשיכטע. איך האב זייא אויף בעצאהלט צוועלף הונדערט דאלאר פאר פערטהיידיגען מיך. זיי האבען מיר ערקלערט דאס עס וועט זיי שווערער זיין מיך ריין צו וואשען, ווייל איך בין צוקרינט מיט דעם קאראנער'ס חברה לייט. ווען מיין טרייעל איז פארגעקומען האבען זיי מיר אנגעזאגט, אז איך זאל נישט רעדען א וואָרט וועגען אנדערע מענשען וועלכע זיינען אין דיעזעלבע ביזנעס. איך גלייב, אז מיינע לאיערס האבען מיך פעראטהען און זיי זיינען געווען שותפים צו די גענג, וועלכע האבען מיך אוועקגעשיקט אין פריזאן. דיא לאיערס האבען אויף פראטעקטעט דיא אנדערע העבאמס און דאקטוירים, וועלכע האבען פראקטיצירט אפטרייבונג.

איידער מיין טרייעל האט זיך אנגעפאנגען איז צו מיר געקומען א מאן פון סקייטס אטארני'ס אפיס און מיר פארגעשלאגען צו בעפרייען מיך ווען איך וועל איהם בעצאהלען טויזענד דאלאר. איך האב נאך דאמאלס געהאט פול צוטרויען צו מיינע לאיערס און איך האב איהם ענטזאגט. דער מאן האט מיר געווארענט אז ווען איך וועל שוין זיין אין דשאליעט פריזאן וועל איך מיר דערמאהנען אז איך האב געהאט א וועג צו בעפרייען זיך. נאר איך בין געווען צו קארג.

איידער איך בין פערשיקט געווארען אין פריזאן האב איך געהאט א הכנסה פון פינף טויזענד דאלאר פון א אינשורענס, און איך האב געהאט פראפערטיס. איך האב אלעס איבערגעלאזט אין דעם לאיער ק..'ס הענד, דורך דיא אכט יאהר וואס איך האב פערבראכט אין פריזאן האב איך מיהר נישט פון דעם אלעס בעקומען ווי פופצעהן הונדערט דאלאר. מיינע צוויי לאיערס האבען צור געג'ענב'עט מיין געלד און האבען אפילו נישט געענטפערט אויף די פיעלע ברייעף וואס איך האב זיי געשריעבען.

נישט הופען אן אנדערען דאקטאר, וועט ער ארעסטירען איהר געלייעבטען אדער ער וועט פערעפענטליכען אין די צייטונגען וועגען איהר צושטאנד.

איך בין אוועק צו א לאיער, וואס א העבאם האט מיר איהם רעקאמאנדירט. דעם לאיערס נאמען איז ק... און ער האט גערהאלטען זיין אפיס אין 78 וואשינגטאן סט. ער האט מיר ערקלערהרט, אז ער קען מיין קיים פיקסען פאר 500 דאלאר. איך האב איהם די סומע אויסגעצאהלט. פון דאמאלס אן פלעג איך איהם און א צוויי־טען לאיער ב ... וועלכער האט געהאט זיין אפיס אין אשלאנד בלאק, געבען געלד און זיי האבען מיך פראטעקטעד.

איך בין א מאל געווען ביי מיין פריינדין מרס. מעי אין הויז ווען זי האט דעם דעפיוטי קארגאנער ה... אויסגעצאהלט פופציג דאלאר. איך וואלט איהם נאך איצט דערקענען.

אין די ערשטע צעהן יאהר פון מיין פערברעכישער פראקטיק האב איך געמאכט פיעל געלד דורך דיעזער צייט האב איך מיך ענטזאגט צו צאהלען געלד צום קאראנער'ס בעאמטע, צו דער פאליציי אדער צו די בעאמטע פון העלטה דע פארטמענט. זיי האבען מיך דא גאנצע צייט געווארנט און אויך מיינע פריינדינס, די העבאמעס פלעגען מיך ווארנען נישט איינצווישען זיך מיט די שטאדט בעאמטע, ווייל מיין סוף וועט נישט זיין קיין גוטער. אבער איך האב זיי נישט געהערט.

מיט צעהן יאהר צוריק בין איך אין א געוויסער נאכט אהיים געקומען שפעט. איך האב געהערט מענער שטימעס אין דער עלל אונטער מיין הויז. איך בין אריינגעגאנגען זעהען ווער עס איז דארט, און איך האב געזעהן אן אייז וואגען שטעהענדיג ביי דער טהיר פון מרס. מעי מיין פריינדין מיט נאך צוויי מענער האבען געלאטען אין אריינלייגען א באנדעל אין אייז־וואגען. דאל איז מיר פארגעקומען פערדעכטיג און איך בין אהין אריינגעגאנגען. ווען זיי האבען מיך דערזעהען האבען זיי זיך דערשראקען. מיין פריינדין האט מיט א שמייכעל מיר דערצעהלט, אז זיי טראגען דאס ארויס א מיידעלע, וועלכע האט געהאט דאס אונגליק צו שטארבען.

— וואס וועסטו טהון מיט דעם קערפער? — האב איך איהר געפרעגט.

— מיר האבען שוין פארזאהרגט א פלאן אויף דעם פעלד נעבען דאנינג, וואו ד ימענער וועלען איהר בעגראבען — האט מיין פריינדין געענטפערט.

וואהרשיינליך האבען די צוויי עקס־פרעס לייטע בעגראבען די מיידעל אויף יענעם פלאץ.

נאך דיעזער געשיכטע בין איך עטליגע מאל געווען ביי מרס. מעי אין ביי אנדער העבאמעס צו הייען זייערע אנצענען, וועלכע האבען בעקומען בלוט בערניפטונג. איך מיז בעמערקען, אז די אלע פרויען זיינען זעהר אונווילליג, פערשטעהען נישט אפילו די צוזאמענשטעלונג פון יעדער טהייל קערפער, און רופען נישט א דאקטאר ערשט ווען די מיידעל האלט שוין ביים שטארבען.

איינמאל האט מיך מיין פריינדין מרס. מעי, גערופען צו זעהן א מיידעל ביי איהר אין הויז, וועלכע איז געווען אין גרויס שמערצען און האט געהאלטען ביים שטאר בען. איך האב גארנישט געקענט טהון צו רעטען איהר, און איך האב מעפרעפט מרס. מעי וואס זי וועט טהון מיט איהר זארגט זיך נישט — ענטפערט זי — איך האב שוין אן אנדערטייקער וואס וועט מאכט זיין לאנד, פון אריינשלעפנדיג אין דער אייראפעאישער מלחמה. דער בערויכט האט ניט געזאגט, וואס פאר א ווערקונג דיעזער שריט האט געהאט אויף דעם ענערגישען טערק, וועלכער האט געוואגט צו שטעלען אין קאז די צוקונפט פון זיין לאנד. מיר נעהמען אן, אז זיין ווייבעל איז א יונגע, שעהנע און חנ'עוודיגע טערקיניע, און העבסט וואהרשיינליך איז זי געווען זיין א י נ צ י ג ע; וואהרים אלס מאדערנער טערק און אלס פריינד און „עליי" פון דעם העבסטקריסטליכען און קולטור־פערשפרייטענדען קייזער ווילהעלם פראקטיצירט דאך ענווער פאשא געוויס ניט קיין פאלינגאמיע... מען קען דארום מיטפיהלען מיט דעם פערלאזענעם טערקישען קריעגס־מיניסטער אין זיין טויפען שמערץ און לייכט בעגרייפען, וואס פאר אן אפפער ער האט געבראכט אויף דעם מזבח פון זיין פאטריאטיזם...

נאטירליך איז די ידיעה ניט געקומען פון א פ י צ י ע ל קעווילען. זי גע־הערט צו די פערשיעדענע משונה'דיגע מלחמה־קלאנגען, וועלכע פערשפרייטען זיך טאג־טעגליך בנוגע צו די צושטענדע אין דער טערקיי. אבער אויב זי איז דאך אמת, קען זי ערקלערהרט ווערען אויף פאלגענדען אופן:

היבשע עטליכע מאנאטען זיינען ארי־בער, זינט די טערקיי האט זיך אריינגע־וואר פען. אין קריעג, זינט די ענגלענדער און די פראנצויזען פון איין זייט און די רוסען פון דער אנדער זייט האבען אנגע־הייבען באמבארדירען די פעסטונג, וועלכע פערשאפערען דעם וועג צו קאנס־טאנטינאפאל, און נאך איז דער קאמפף ווייט פון צו זיין ענטשיעדען, שעהנע עטליכע ענגליש־פראנצויזישע קריעגס־שיפען זיינען געזונקען געווארען אין די שמאלע וואסערען פון די דארדאנעלען, צעהנדלינג טויזענדער מענשען זיינען שוין געפאלען פון ביידע זייטען אין די שלאכטען פון גאליפאלי, און די טערקישע פעסטונגען האלטען נאך אויס, זיינען נאך אזוי פעסט, אזוי אונזרכדרינגבאר ווי איר מער; און דער הייסער וואונש פון די „עליים" צו פערכאפען קאנסטאנטינא־פאל, איז דערווייל ניט מעהר ווי א חלום, וועלכער קען אדער קען ניט מקוים ווערען.

אבער ווי דער איינסאנג פון דיעזען בר־טערען קאמפף זאל ניט זיין, צו קאנסטאנ־טינאפאל וועט אריינפאלען צו איינער פון די איראפעאישע מלוכות, צו זי וועט ווערען א פרייע שטאדט אונטער דער אויפזיכט פון אלע גרויס־מעכטע, אדער זי וועט בלייבען ביי די טערקען און די הענד, — איין זאך איז זיכער, אז דאס פאליטישע און סאציאלע לעבען וועט דארט נאך דער מלחמה אנגעהמען נייע פארמען. וואס דיעזע פארמען וועלען זיין הענגט אב דערפון ווער דער נייער בעל הבית וועט זיין.... עטטוועדער קאנסטאנ־טינאפאל וועט פאלשטענדיג בעפרייט ווע־רען פון דער טערקישער הערשאפט, אדער אירגענד־וועלכער אייראפעאישער איינפלוס וועט פון דארט פערשווינדען.

„די אידישע וועלט" האט מיט א שטר־קעל צייט צוריק עדקדוקט א רייה ארטיק־לען איבער קאנסטאנטינאפאל. דער שרייבער פון דיעזע צייטלען האט דארט גע־נעבען א בעשרייבונג פון דער שטאדט און איהרע איינוואוינער, זייער פערשיע־דענערגיקייט און זייערע אויסזיכטען, און פאל אויב די טערקישע הויפט־שטאדט זאל אריבערגעהן אין אנדערע הענד. איין עלעמענט, און א זעהר וויכטיגער עלע־מענט פון דער בעפעלקערונג איז אין יענע ארטיקלען ניט בעהאנדעלט געווארען. דאס איז די ט ע ר ק י ש ע פ ר ו י. ס'איז א גאנץבעזונדערע טהעמע. דאס לעבען פון דער טערקישער פרוי האט אזוי פיעל פערשיעדענע זייטען און איז פול מיט זאנדערבארקייטען און מיט מערק־ווירדיגע אינטערעסאנטע איינצעלהייטען, אזוי אז דער עניין פערדיענט א בעזונ־דערע אבהאנדלונג.

* * *

ניט לאנג צוריק איז אין די צייטונגען ערשיענען א נייעס, אז די פרוי פון דעם טערקישען קריעגס־מיניסטער ענווער פאשא האט אויסגעגעוואהרען איהר מאן, אנ־געבענדיג אלס אורזאכע, אז זי וויל איהם ניט קענען, ווייל ער האט אומעגליך גע־מאכט זיין לאנד, פון אריינשלעפנדיג אין דער איראפעאישער מלחמה. דער בערויכט האט ניט געזאגט, וואס פאר א ווירקונג דיעזער שריט האט געהאט אויף דעם ענערגישען טערק, וועלכער האט גע־וואגט צו שטעלען אין קאז די צוקונפט פון זיין לאנד. מיר נעהמען אן, אז זיין ווייבעל איז א יונגע, שעהנע און חנ'עוודי־גע טערקיניע, און העבסט וואהרשיינליך איז זי געווען זיין א י נ צ י ג ע; וואהרים אלס מאדערנער טערק און אלס פריינד און „עליי" פון דעם העבסט־קריסטליכען און קולטור־פערשפרייטענדען קייזער ווילהעלם פראקטיצירט דאך ענווער פאשא געוויס ניט קיין פאלינגא־מיע... מען קען דארום מיטפיהלען מיט דעם פערלאזענעם טערקישען קריעגס־מי־ניסטער אין זיין טויפען שמערץ און לייכט בעגרייפען, וואס פאר אן אפפער ער האט געבראכט אויף דעם מזבח פון זיין פאטריאטיזם...

נאטירליך איז די ידיעה ניט געקומען פון א פ י צ י ע ל קעווילען. זי גע־הערט צו די פערשיעדענע משונה'דיגע מלחמה־קלאנגען, וועלכע פערשפרייטען זיך טאג־טעגליך בנוגע צו די צושטענדע אין דער טערקיי. אבער אויב זי איז דאך אמת, קען זי ערקלערהרט ווערען אויף פאלגענדען אופן:

אינווענינסטער זייט פון פארקען אויס־געגראבען א קבר און דארט דעם קערפער בעגראבען. עס איז נישט זאגא פאראן א מעגליכקייט אטאל דעם קערפער צו ענט דעקען.

פון יערע 25 מיידלאך און פרויען וואס פערשווינדען אין שיקאגא, ווערען אכט פון זיי פערשווינדען אויף דעם אופן וואס איז אייבען דערצעהלט געווארען.

וואס פאר א ווירקונג וועט דיסלחמה האבען אויף דער טערקישער פרוי

די לענדער פון ענווער פאשא און זיין פרוי. — אינטעליגענטע טערקיניעס אין א זעהר קליינער צאהל. — מאנכע פון זיי האבען אנטהייל גענומען אין דער טערקישער רעוואלוציאן, אבער די גרויסע מאסע פון פרויען איז אונווייסענד און לעבט אין פינסטערניש. — די מיינונג פון אן איטעליגענטען טערק.

מאדאם ענווער פאשא איז וואהרשיינ־ליך איינע פון די געצעהלטע וועניגע אינ־טעליגענטע טערקישע פרויען, און דיעזע שטעהען כמעט אויסשליסליך אונטער דעם אנגלא־זאקסישען אדער דעם פראנ־צויזישען איינפלוס. זיי האבען געגאסען זייער ביסעל בילדונג אין פראנצויזישע און ענגלישע שולען און אין דעם בע־וואוסטען אמעריקאנער קאלעדזש אין קאנסטאנטינאפאל; און עס לעגט זיך אויפ'ן שכל, אז זייערע סימפאטיען זיינען אין דעם איצטיגען קאנפליקט מיט די „עליים", יעדענפאלס מיט ענגלאנד און פראנקרייך. אזוי ווי אין קאנסטאנטי־נאפאל איז נאך דערצו דא א שטארקע פריעדענס־פארטיי, וועלכע קעמפפט אין געהיים, און צייטענווייז אויך אין דער עפענטליכקייט, געגען די איצטיגע הער־שער פון דער טערקיי און זייער קריעג און אזוי ווי אין קאנסטאנטינאפאל, די ערשטע צו פיהלען אם שטארקסטען די ביטערקייט און די גרויזאמקייט פון דער מלחמה, איז לייכט צו גלויבען, אז דיעזע אינטעליגענטע טערקישע פרויען, און צווישען זיי דעם קריעגס־מיניסטער'ס זייב, האבען זיך אנגעשלאסען אין דער פריעדענס־פארטיי. און ווער ווייסט, צו ענווער פאשא איז געווען דער איינציגער הענד, אז דעם האט איצטיגער קריי־טישער צייט?!....

אבער מען דארף קיין טעות ניט האבען און מיינען, אז די טערקישע פרוי שפיעלט וואס פאר על איז ראלע אין דעם פאלי־טישען און סאציאלען לעבען פון דער טערקיי. די מחמה'אנישע רעליגיאן, דיר אבגעזונדערטקייט אין די „הארעמען" און דער בערגריעף אז די פרוי איז געשאפען געווארען איינשליסליך פאר דעם געגנס פון דעם גלויבינען טערק ניט נור אויף ד ע ר ווענלט, נאר אויך אויף י ע נ ע ר וועלט... — דאס אלעס האט געהאלפען זי צו האלטען אין אונווייסענהייט, זי ניט צו אזולאזען צו איהרגענד וועלכע געזעלי־שאפטליכען לעבען. ווי שוין געזאגט, איז די צאהל פון די אינטעליגענטע טערקישע פרויען בעשרייבונגס ווערטיג, זעהר קליין. פון דעם פערטל מיליאן טערקישע פרויען, וועלכע געפינען זיך אין קאנסטאנטינאפאל, וועט מען קוים אויפצעהלען עטליכע טויזענד, וואס זיינען ניט אין גאנצען אונווייסענד אין אזוי קליין, אז מען קען זיי אויפצעהלען אויף די פינגער. עס זיינען דא עטליכע שריבערקעס, א פאר פאע־טינען, וועלכע פערנעמען א גאנץ כבוד'ן פאלץ אין דער פערהעלטניסמע־סיג ארעמער טערקישער ליטעראטור, אבער זיי ווערען פערלאזען אין דער נעדיק

(פארטזעצונג אויף פיידזש 4)

אויספערקויף אין גאנצען

דער ערשטער לאט פון 500 סיל־קענע טלתים איז שוין „צוכאפט" געווא־רען. הייטע האבען מיר ערהאלטען דעם צווייטען לאט פון נאך 250 טלתים סיל־קענע נומער איינס פון בעסטען, ריינסטען זייד. פון קלענסטען ביז'ן גרעסטען צו זייער ביליגע פרייזען. ביליגער ווי אין ניו־יארק.

מיר האבען געקויפט די טלתים נאך לעצטען יאהר מיט א קאנטראקט, צו אלטע פרייזען. (יעצט קאסט עס צוויי מאהל טייערער), זעלבסטפערשטענדליך פערקויי־פען מיר צו אלטע פרייזען, דאס זעלבע ווי די לעצטע 3 יאהר.

מיר האבען אויף א גוואלדיגען סטאק פון מחזירים. פון 15 סענט ביז $5.00 א סעט מיט אידישער און ענגלישער אי־בערזעצונגען. אויף א זעהר גרויסען סטאק פון שנה טובה קארטען פאסטלס, וויזיט קארטען און אנדערע. מיר דרוקען אייער נאמען, אויב איהר ווילט אויף ספע־ציעל באנילטער (גאלד עדזש) קארד.

קומט זעלבסט און ברייינגט אייער ערע פריינד.

דזיאראקינס ביכערהאנדלונגען, 64 עליזאבעט סט., 145 סט פעטריק סטריט און 465 קווין וועסט.

1 סענט סטעמפ קאסט פאר שיקען אלע זאכען קארטען.

10 אינטש 5
6000
ונתנה תוקף
כבקרת
6001
חבן יקיר לי
ותערב לפניך
6002
זמפני חטאינו
ושמרו
6003
שלש עשרה מדות
קדושה ממקומך
6004
יעלה
והסר שטן
6005
בראש השנה יכתבון
היום הרת עולם
10 אינטש 50
8000
אדם יסודו מעפר
רצה
חזן א. קארנ
12 אינטש 50
12 אינטש בליו־לייבעל
5032
השכיבנו
ושמרו
5033
זמפני חטאינו, ערשט
זמפני חטאינו, צווייטע
יהי רצון
DOLA CO.
aulay St.)